

บทคัดย่อ

อมรชัย ล้อทองคำ เอกพงษ์ ไชยช่อฟ้า และเจียมจิตร ช่างสาร 2550: การสำรวจความหลากหลายของชนิดปลาและการใช้ประโยชน์จากปลาในแม่น้ำแห่ง แม่น้ำสาขาของกลุ่มแม่น้ำน่านตอนบน

การวิจัยเรื่อง การสำรวจความหลากหลายของชนิดปลาและการใช้ประโยชน์จากปลาในแม่น้ำแห่ง แม่น้ำสาขาของกลุ่มแม่น้ำน่านตอนบน มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาชนิดพันธุ์ปลาและลักษณะทางนิเวศวิทยาบางประการของแม่น้ำแห่ง เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวางแผนเพื่อการอนุรักษ์ การจัดการและการใช้ประโยชน์จากปลาและทรัพยากรที่เกี่ยวข้องโดยชุมชนมีส่วนร่วม (2). จัดทำฐานข้อมูลทางด้านความหลากหลายทางชีวภาพของปลาและตำรับอาหารจากปลาตามภูมิปัญญาท้องถิ่น

จากการสำรวจชนิดปลาในแม่น้ำแห่ง แม่น้ำสาขาของแม่น้ำน่านตอนบน (จังหวัดน่าน) พบปลาทั้งสิ้น 9 อันดับ 19 วงศ์ 41 สกุล และ 46 ชนิด อันดับที่มีชนิดปลามากที่สุด คือ Cypriniformes จำนวน 27 ชนิด คิดเป็น 58% รองลงมา ได้แก่ Perciformes จำนวน 9 ชนิด คิดเป็น 20% และ Siluriformes จำนวน 3 ชนิด คิดเป็น 7% ตามลำดับ สำหรับวงศ์ที่มีชนิดปลามากที่สุด คือ Cyprinidae (วงศ์ปลาตะเพียน) จำนวน 19 ชนิด คิดเป็น 42% รองลงมา คือ Balitoridae จำนวน 7 ชนิด คิดเป็น 15% และ Bagridae จำนวน 2 ชนิด คิดเป็น 4% ตามลำดับ พบปลาเฉพาะถิ่น 1 ชนิด คือ ปลาตืดหินน่าน (*Hemimyzon nanensis*) และพบปลาต่างถิ่นจำนวน 3 ชนิด ได้แก่ ปลากินยุง (*Gambusia affinis*) ปลาหางนกยูง (*Poecilia reticulata*) และปลานิล (*Oreochromis niloticus*)

คุณภาพน้ำทั้งทางด้านกายภาพ เคมี และชีวภาพ จากแม่น้ำแห่งตลอดสาย จำนวน 6 ดัชนีพบว่า อุณหภูมิมีค่า 20-24 องศาเซลเซียส ปริมาณออกซิเจนละลายน้ำมีค่า 4-6 มิลลิกรัมต่อลิตร ปริมาณแอมโมเนียมีค่า 0 มิลลิกรัมต่อลิตร ค่าความเป็นกรด-ด่างมีค่า 7-8.5 ความเป็นด่างอยู่มีค่า 68-170 มิลลิกรัมต่อลิตร และความกระด้างมีค่า 60-130 มิลลิกรัมต่อลิตร เมื่อเปรียบเทียบกับมาตรฐานคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินตามประกาศมาตรฐานคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดินของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (2537) พบว่าคุณภาพแม่น้ำแห่งจัดอยู่ในคุณภาพน้ำประเภทที่ 3

การใช้ประโยชน์จากปลาที่แพร่กระจายในแม่น้ำแห่ง พบว่ามีการใช้ประโยชน์อยู่ 2 ลักษณะ ได้แก่ การทำประมงเพื่อการค้า และอีกลักษณะคือ เพื่อเป็นแหล่งอาหารที่สำคัญของคนในชุมชนต่าง ๆ ที่อาศัยตามกลุ่มแม่น้ำสาขานี้